

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA ELIMU YA SEKONDARI KIDATO CHA PILI

021

KISWAHILI

Muda: 2:30

14/11/2000 Mchana

maktaba.tetea.org

Maelekezo

1. Karatasi hii in sehemu A, B, C, D na E.
2. Jibu maswali **yote** .
3. Majibu **yote** yaandikwe kwenye nafasi ulizopewa.
4. Majibu yote yaandikwe kwa kaalamu yenye wino wa bluu au mweusi.
5. Vifaa **vyote** vya mawasiliano visivyoruhusiwa **havitakiwi** katika chumba cha mtihani.
6. Andika **Namba yako ya Mtihani** katika kila ukurasa sehemu ya juu upande wa kulia.

KWA MATUMIZI YA MTAHINI TU		
NAMBA YA SWALI	ALAMA	SAININI TA MTAHINI
1		
2		
3		
4		
5		
JUMLA		

SEHEMU A (Alama 15)

UFAHAMU

1. Soma kifungu cha habari kifuatacho kisha jibu maswali.

Mazingira safi ni muhimu kwa afya ya binadamu. Watu wengi hupenda kuishi katika mazingira safi na ya kustarehesha, lakini mara nyingi hawachukui hatua za kuhakikisha mazingira yao yanabaki safi. Taka nyingi zinazotokana na shughuli za binadamu kama vile plastiki, karatasi, na chakula kilichooza zinatupwa ovyo, hali inayosababisha uchafuzi wa mazingira. Uchafuzi huu unaleta madhara makubwa, ikiwa ni pamoja na kuenea kwa magonjwa kama kipindupindu na malaria, hasa katika maeneo yenye watu wengi.

Serikali imejaribu kushirikiana na wananchi katika kumudu tatizo hili. Kampeni za usafi zimeanzishwa, na hata siku maalumu za kusafisha mazingira zimewekwa. Hata hivyo, juhudi hizi hazijafanikiwa kikamilifu kwa sababu ya ukosefu wa ushirikiano wa wananchi. Baadhi ya watu bado wanatupa taka barabarani au kwenye mito, hali inayofanya juhudi za serikali kuwa za bure.

Mazingira safi yanahusiana moja kwa moja na maisha bora. Mito safi hutoa maji safi kwa matumizi ya nyumbani, na hewa safi hupunguza magonjwa ya kupumua. Ni wajibu wa kila mwananchi kuhakikisha kwamba anachangia katika kuhifadhi mazingira yake kwa manufaa ya wote.

MASWALI

(a) (i) Andika kichwa cha habari uliyosoma, kisichozidi maneno matano (5).

(ii) Kwa nini uchafuzi wa mazingira unaleta madhara kwa binadamu?

(iii) Eleza maana ya maneno yaliyopigiwa mstari kama yalivyotumika kwenye habari uliyoisoma.

Kumudu:

Ushirikiano:

(iv) Taja jambo moja linalochangia uchafuzi wa mazingira kulingana na kifungu.

(v) Ni juhudi zipi za serikali za kupambana na uchafuzi wa mazingira?

(vi) Kwa nini juhudi za serikali hazijafanikiwa kikamilifu?

(vii) Taja faida mbili za mazingira safi kwa afya ya binadamu.

(viii) Ni wajibu wa nani kuhifadhi mazingira kulingana na kifungu?

(ix) Unafikiri ni kwa nini watu wengi hawashiriki katika kumudu uchafuzi wa mazingira?

(x) Kifungu hiki kinawahusu wananchi wa aina gani hasa?

(b) Andika ufupisho wa habari hii usiozidi maneno themanini (80).

SEHEMU B (Alama 15)

LUGHA KWA UJUMLA NA UTUMIZI WAKE

2. (a) Andika herufi ya jibu sahihi.

Lugha ni:

A. Maneno yanayotumiwa na jamii.

B. Mfumo wa sauti za mawasiliano uliokubalika na jamii.

C. Sauti zinazotolewa na binadamu.

D. Njia ya kuwasiliana kwa maandishi pekee.

(b)

(i) Tunga sentensi moja kuonesha rejesta inayoweza kutumika katika maeneo yafuatayo:

Mahakamani:

Kanisani:
Barabarani:
Darasa:
Nyumbani:

(ii) Sahihisha maneno yafuatayo kwa kuandika upya:
Mudu:
Chafu:
Wanainchi:
Mazingila:
Usafi:

SEHEMU C (Alama 15)
SARUFI

3. (a) Eleza maana ya sarufi.
(b) Ainisha maneno yaliyopigiwa mstari katika sentensi zifuatazo:
(i) Mazingira **safi** yanapendwa na wengi.
(ii) Wananchi **wengi** hawashiriki katika usafi.
(iii) Taka **zinatupwa** ovyo.
(iv) Serikali **inajitahidi** kuhifadhi mazingira.
(v) Mito **safi** hutoa maji safi.
- (c) Nyambua maneno yafuatayo katika hali ya kutendeka, kutendwa, na kutendana:

KUTENDEKA	KUTENDWA	KUTENDEANA
(i) Safisha		
(ii) Tupa		
(iii) Pambana		

- (d) Bainisha dhima za mofimu zilizopigiwa mstari:
(i) **Alitupa** taka barabarani.
(ii) **Hawashiriki** katika usafi.

SEHEMU D (Alama 40)
UTUNGAJI

4. Andika barua kwa Mkuu wa Shule yako, S.L.P 567, Dodoma, ukiomba ruhusa ya siku tatu ili uweze kuhudhuria mazishi ya mjomba wako aliyefariki ghafla.

SEHEMU E (Alama 15)

FASIHI SIMULIZI

5. (a) Oanisha vipengele vya fasihi simulizi katika Orodha A na maelezo yake katika Orodha B kwa kuandika herufi sahihi:

ORODHA A	ORODHA B
(i) Methali	A. Hadithi za wanyama
(ii) Hadithi za Kiajabu	B. Maneno ya hekima
(iii) Ngano	C. Vichekesho vya kulisimua
(iv) Maigizo	D. Hadithi za kulisimua za watu
	E. Nyimbo za kitamaduni

(b) Taja njia nne za kuhifadhi fasihi simulizi.

(c) Taja tofauti tatu kati ya fasihi simulizi na fasihi andishi.